

Stockholm 2025-03-31

Anna Liljeblad
Anna.liljeblad@energigas.se

Till:
Ei:s uppdrag om genomförande av EU:s
gasmarknadspaket,
gasmarknadspaketet@ei.se

Kopia till:
Claes Vendel Nylander, Ei

Inspel till Energimarknadsinspektionens uppdrag om genomförande av EU:s gasmarknadspaket

Inledning

Regeringen har gett Energimarknadsinspektionen (Ei) i uppdrag att bedöma vilka åtgärder som krävs för att genomföra Gasmarknadspaketet¹ på den svenska marknaden. I uppdraget omfattas både naturgas- och vätgasregelverken. Ei har den 25 mars 2025 delat tre dokument med referensgruppen (där bland annat Energigas Sverige ingår) och bitt om kommentarer på dess sakinhåll. De dokument som har delats är; Ny gaslag och förordning, Förslagsrapporten och Analysrapporten.

Energigas Sverige har tidigare skickat in inspel (se skriftliga inspel skickade 26 november 2024 och 13 december 2024) kring bland annat problematiken med otydligheten i nuvarande lagstiftning kring definitionen av ombyggnation av en mät- och reglerstation samt kring vikten av att möjligheten till kostnadsfördelning över tid nyttjas vid intäktsreglering för vätgas.

Energigas Sverige uppskattar den nära dialog Ei har med gasbranschen och andra berörda parter och vill med detta inspel uppmärksamma Ei på några viktiga punkter baserat på det författningsförslag avseende ny gaslag och förordning (vidare kallat gasmarknadslagen) som skickats ut till referensgruppen. Energigas Sverige kommer även lämna mindre omfattande kommentarer direkt i de delade dokumenten, och avser även eventuellt komplettera nu lämnade inspel efter vidare analys av delat material.

Punkterna som Energigas Sverige vill uppmärksamma Ei på beskrivs nedan.

¹ Gasmarknadspaketet består dels av ett direktiv (2024/1788) om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv EU 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG och dels av en förordning (2024/1789) om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009

Undantag för koncession för mät- och reglerstation, linjeventilstation, rensdonsstation och kompressorstation

Energigas Sverige har i olika dialoger med Ei belyst problematiken med otydligheten i nuvarande lagstiftning kring koncession och definitionen av ombyggnation av till exempel en mät- och reglerstation och problematiken det skapar i samband med ökad biogasproduktion på distributionsnäten med behov av omvänt gasflöde.

I tidigare versioner av gasmarknadslagen (som förankrats med referensgruppen) har förslag på förtydligande rörande ombyggnation av en mät- och reglerstation gjorts där undantaget om koncession breddats till att avse om- och tillbyggnation förutsatt att inte byggnationen väsentligen utökar stationens geografiska utbredning. Detta var ett förslag som gasbranschen såg positivt på då gasbranschens står inför en stor omställning med ökad andel förnybar gas samtidigt som fokus på energiberedskap nu är större än tidigare.

I det nu delade materialet från 25 mars 2025 föreslås undantaget rörande ombyggnation i naturgasförordningen (2006:1043) inte lyftas in i den nya Gasmarknadslagen. Det föreslås inte heller att det tydliggörs i naturgasförordningen vad som avses med ombyggnation. Ei motiverar det med att ändring av undantagen för koncession ligger utanför Ei:s regeringsuppdrag och istället hänvisas det till att med det bemyndigande som regeringen har finns det möjlighet att införa nya undantag inom en inte allt för lång tid. Energigas Sverige förstår delvis att Ei inte kan gå utanför uppdraget men tycker det är olyckligt att Ei ändrat sin ståndpunkt från tidigare utkast och referensgruppsmöten. Det är mycket viktigt att åtgärden genomförs skyndsamt. Gasbranschen bedömer att det skulle ta betydligt längre tid att gå via regeringens bemyndigande än att Ei genomför ändringen. Ändringen ligger dessutom helt i linje med direktivets intention om att ta bort onödiga regelhinder för att underlätta marknadstillträde för förnybara och koldioxidsnåla gaser.

För att möta det växande behovet av fossilfria gaser räcker det inte enbart att öka produktionen av förnybar gas. Utmaningen är också att göra gaserna tillgängliga när de behövs, och där de behövs. Infrastrukturen är en nyckelfaktor och möjliggörare för omställningen och behöver utvecklas i takt med att gaserna blir en allt viktigare del av Sveriges energi- och råvaruförsörjning. En grundförutsättning för en effektiv omställning är att kunna nyttja befintlig gasinfrastruktur så långt som möjligt och att hinder för detta undanröjs.

Gasbranschen ser just nu en omställning av gasnäten mot en allt högre andel förnybar gas. Industrin, men även andra sektorer, efterfrågar stora volymer biogas där en ökad inhemsk produktion minskar Sveriges importberoende och ökar vår resiliens, inte minst i händelse av kris eller krig. I takt med att mer biogasproduktion ansluts till det västsvenska gasnätet, blir det av stor vikt att vid behov möjliggöra förflyttning av gas från de lokala distributionsnäten, till transmissionsnätet (s.k. reverse flow = omvänt gasflöde). Ett sådant omvänt gasflöde, drivet av att det lokala nätet når sin maxkapacitet, kräver ombyggnad av mät- och reglerstationer. Vid förändrade förbrukningsmönster hos distributionsnätets lokala kunder, kan en förflyttning av gas bli aktuell med kort varsel. Det kan exempelvis innebära att en större industri på ett distributionsnät slutar förbruka gas av någon anledning. Om en biogasanläggning som är ansluten till detta distributionsnät ska kunna fortsätta att mata in den biogas som anläggningen producerar måste en ombyggnation av en mät- och reglerstation genomföras skyndsamt så att biogasen kan tryckas upp till transmissionsnätet. I annat fall kommer biogasanläggningen vara tvungen att fackla¹ den biogas som anläggningen producerat. Gasbranschen ser en stor risk att ombyggnationen kommer att dra ut på tiden om processen måste genomgå en ny koncessionsansökan.

¹ Fackling innebär att metangasen antänds och via förbränning övergår till koldioxid och vatten

Direktiv 2024/1788, förkortat Direktivet, syftar i stora delar till att möjliggöra en övergång från fossil gas och göra det möjligt för biogas och fossilfri vätgas att spela en viktig roll för uppnåendet av EU:s klimatmål för 2030 och klimatneutralitet senast 2050. Även försörjningstryggheten står i centrum för den nya lagstiftningen. Både energieffektivitet och effektiva tillståndsprocesser framhävs som viktiga faktorer för att uppnå målen. Det bör således finnas gott om argument för att skapa förutsättning i lagstiftningen för ett förtydligande som möjliggör tillpassning för omvänt gasflöde utan en förnyad koncessionsansökan.

Att gå via regeringens bemyndigande med möjligheten att införa nya undantag anser gasbranschen med stor sannolikhet kommer ta betydligt längre tid än att Ei genomför ändringen.

Kapitel 4 Åtskillnad, redovisning och revision

I fjärde kapitlet i utkast till ny gasmarknadslag anges i 13 §:

En transmissionsnätsoperatör, en distributionsnätsoperatör eller den som har ett kombinerat systemansvar får inte ha gemensamma funktioner i bolaget med övriga delar av bolaget som inte fullgör uppgiften som transmissionsnätsoperatör, distributionsnätsoperatör eller operatör med kombinerat systemansvar. Gemensamma funktioner är t.ex. gemensamma avdelningar för juridik och ekonomi. Förbudet gäller inte rent administrativa funktioner eller it-funktioner.

Det anges i utkastet till gasmarknadslagen att 13 § avser att implementera artikel 40.1 i Direktivet. I artikel 40.1 anges att:

Om den systemansvariga för överförings-, lagrings- eller LNG-anläggningar för naturgas eller en ägare till överföringssystem ingår i ett vertikalt integrerat företag får denna i synnerhet inte röja några kommersiellt känsliga uppgifter för övriga delar av det vertikalt integrerade företaget utom systemansvariga för överförings- eller distributionssystem eller operatörer av vätgasnät, såvida detta inte är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion. För att efterlevnaden av reglerna om åtskillnad av information ska kunna säkerställas fullt ut, ska medlemsstaterna säkerställa att överföringssystemets ägare, inklusive, när det gäller en systemansvarig med kombinerat ansvar, den systemansvariga för distributionssystemet, och övriga delar av företaget som inte är systemansvariga för överförings- eller distributionssystem eller operatörer av vätgasnät, inte heller har gemensamma funktioner, t.ex. en gemensam juridisk avdelning, med undantag för rent administrativa funktioner eller it-funktioner.

Energigas Sverige vill särskilt belysa att förbudet mot gemensamma funktioner i artikel 40.1 gäller för systemansvariga för överföringssystem och ägare till överföringssystem som ingår i vertikalt integrerade företag. I Sverige tillåts inte en transmissionsnätsoperatör vara del av ett vertikalt integrerat företag, varför artikel 40.1 inte borde vara relevant att implementera i svensk lagstiftning. Av 13 § följer med nuvarande skrivning, så som Energigas Sverige tolkar det, att koncerner med både elnäts- och gasnätsverksamhet (sex av sju gasnätsoperatörer på den svenska marknaden) inte får ha till exempel gemensam ekonomifunktion. Gasbranschen anser att det är en överimplementering av Direktivet, som tvärtom påtalar att det kan finnas synergieffekter i till exempel gemensam drift av el- och gasnät, som ska tillåtas.

Det anges även i utkastet att 13 § kan jämföras med de skärpta reglerna från Ren Energi paketet som implementerats i Ellagen (3 kap. 12 §). Denna skrivning förhindrar, Energigas Sverige veterligen, inte gemensamma funktioner inom en koncern där en annan juridisk enhet bedriver annan verksamhet än nätverksamhet. Annan nätverksamhet framgår tydligt att elnätbolaget får lov att bedriva. Energigas Sverige ser därmed inte att förslaget i 13 § är jämförbart med 3 kap 12 § i Ellagen.

Ellagen 3 kap 12 §

Ett nätföretag får inte bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet. Företaget får dock

1. förvalta eller driva andra nät än elnät,
2. producera el, om produktionen sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott, och
3. reparera och underhålla ett annat företags nät.

Lag (2022:596).

Intäktsreglering av vätgas

Energigas Sverige har tidigare spelat in att vid en tidig intäktsreglering av vätgasnäten är möjligheten till kostnadsfördelning över tid (enligt Förordning (EU) 2024/1789 artikel 5.3), avgörande för en god tillväxttakt på vätgasmarknaden. Genom att tillsynsmyndigheten tillåter operatörer av vätgasnät att ta ut lägre tariffer under tiden för utvecklingen av vätgasnät, för att sedan kunna öka kostnadstäckningen när nätutnyttjandet har ökat, säkerställs konkurrenskraft.

I sin förslagsrapport skriver Ei att:

Ei bedömer att transmissionsnät- och distributionsnätoperatörer för vätgas omfattas av gasmarknadsdirektivets krav på förhandsprövning av tariffer eller tariffmetoder enligt artiklarna 59.1 och 59.7. Ei föreslår därför att även sådana aktörer ska omfattas av intäktsramsregleringen.

Till skillnad från andra gasslag saknas i dagsläget helt en infrastruktur för vätgas. Mot denna bakgrund kan intäktsramsregleringen komma att behöva justeras för verksamheter som rör vätgassystem. En sådan utredning är inte möjlig att genomföra inom ramen för det nu aktuella regeringsuppdraget utifrån nuvarande tidsram. Ei föreslår därför att frågan om, och i så fall hur, vissa delar av intäktsramsregleringen ska anpassas för vätgasverksamhet kan behöva utredas särskilt.

Energigas Sveriges har medlemmar som har konkreta planer på satsningar inom vätgasinfrastruktur och ser behov av att samtliga aktörer på marknaden, inte minst kommande kunder och leverantörer, får snabba framsteg i spelreglerna för den framväxande vätgasmarknaden. Förutsättningarna i intäktsregleringen är avgörande för att kunna attrahera kapital både för framtida nätoperatörer, kunder och leverantörer. Möjligheten till kostnadsfördelning över tid (enligt Förordning (EU) 2024/1789 artikel 5.3), är avgörande för en god tillväxttakt på vätgasmarknaden. Kunder som ansluter sig tidigt till ett vätgassystem kan inte bära den fulla kostnaden för nätet. Nätoperatören behöver därmed tillåtas att ta ut lägre tariffer under tiden för utvecklingen av vätgassystemet, för att sedan kunna öka kostnadstäckningen när nätutnyttjandet har ökat. Tyskland och Danmark har redan tagit fram exempel på hur sådana modeller för kostnadsfördelning skall se ut, samt hur de hänger samman med modeller för statligt finansieringsstöd.

Energigas Sverige välkomnar Ei:s förslag att vidare utreda behovet av om och i så fall hur intäktsregleringen behöver anpassas för vätgas, men vill samtidigt betona vikten av att det arbetet påbörjas omgående och inte drar ut på tiden, inte minst i ljuset av att gränsöverskridande projekt är beroende av att lagstiftningen utvecklas i motsvarande takt och riktning i samtliga involverade länder.

Anna Wallentin
Avdelningschef Marknad & Kommunikation

Anna Liljeblad
Ansvarig Distribution